

Το έπος του 40

Απόστολος Μακρυδάκης
Αλέξανδρος Παγκαλτζής
Αλέξανδρος Χατζηλιάδης

Ελληνοϊταλικός πόλεμος

- Ο **Ελληνοϊταλικός πόλεμος του 1940-41** (στην Ελλάδα αναφέρεται και ως *Πόλεμος του 40* ή *Έπος του 40*) ήταν η πολεμική σύγκρουση μεταξύ Ελλάδας και συνασπισμού Ιταλίας και Αλβανίας, η οποία διήρκεσε από τις 28 Οκτωβρίου 1940 μέχρι τις 31 Μαΐου 1941, όταν και ολοκληρώθηκε η κατάληψη της χώρας. Επίσημη έναρξη του Πολέμου θεωρείται η «επίδοση του τελεσιγράφου», ενώ μετά τις 6 Απριλίου 1941, με την Γερμανική εισβολή στην Ελλάδα, όπου η Ελλάδα κλήθηκε να αντιμετωπίσει τέσσερις εισβολείς, συνεχίστηκε ως Ελληνο-ϊταλο-γερμανικός πόλεμος, ή ορθότερα επί της ουσίας Ελληνο-Ιταλο-αλβανο-γερμανο-βουλγαρικός πόλεμος.

Βύθιση Έλλη

- Στις 15 Αυγούστου του 1940, περί και περί ώρα 08:30' λίγο πριν τη λιτάνευση της ιερής εικόνας, και ενώ στη προκυμαία υπήρχε ήδη πολύς κόσμος, υποβρύχιο "εν καταδύσει" πλησίασε τον θαλάσσιο χώρο εξαπολύοντας τρεις τορπίλες κατά του ευδρόμου ΕΛΛΗ, εκ των οποίων μόνο μία έπληξε αυτό, προκαλώντας έκρηξη στο μηχανοστάσιο και πυρπόληση των δεξαμενών πετρελαίου, με 9 νεκρούς και 24 τραυματίες. Οι δε άλλες δύο τορπίλες αστόχησαν και εξερράγησαν στη προκυμαία χωρίς ευτυχώς να προκαλέσουν θύματα. Παρά τις προσπάθειες όμως που κατέβαλε το πλήρωμα τελικά το ΕΛΛΗ βυθίστηκε περίπου μία ώρα μετά στις 09:45' και το πλήρωμα αναγκάστηκε να το εγκαταλείψει πηδώντας στη θάλασσα. Για καλή τύχη των τραυματισμένων ναυαγών, στην περιοχή βρίσκονταν τα αλιευτικά σκάφη ΠΡΟΠΟΝΤΙΣ και ΕΛΕΝΗ, ιδιοκτησίας Μιχάλη Σπυρ. Πετυχάκη. Αψηφώντας τον κίνδυνο της αναμενόμενης εκρήξεως της Έλλης, ο Καπετάν Μιχάλης Πετυχάκης έδωσε σήμα στα σκάφη του να προσεγγίσουν και να περισυλλέξουν 24 τραυματίες ναυαγούς προτού υπάρξουν περισσότερα θύματα. Για την ηρωική του πράξη τιμήθηκε μαζί με το πλήρωμα του από τον Βασιλιά Γεώργιο και την Ελληνική κυβέρνηση με Τιμητική Ευαρέσκεια.

Αρχή του πολέμου-Επιστράτευση

- Τις πρώτες πρωινές ώρες της 28ης Οκτωβρίου του 1940, ο Ιταλός Πρέσβης στην Αθήνα, Εμανουέλε Γκράτσι επέδωσε ιδιόχειρα στον Έλληνα Πρωθυπουργό Ιωάννη Μεταξά, στην οικία του δεύτερου, στην Κηφισιά, τελεσίγραφο, με το οποίο απαιτούσε την ελεύθερη διέλευση του Ιταλικού στρατού από την Ελληνοαλβανική μεθόριο, προκειμένου στη συνέχεια να καταλάβει κάποια στρατηγικά σημεία του Ελληνικού Βασιλείου, (λιμένες, αεροδρόμια κλπ.), για τις ανάγκες ανεφοδιασμού και άλλων διευκολύνσεών του για τη μετέπειτα προώθησή του στην Αφρική. Μετά την άρνηση του Πρωθυπουργού (το περίφημο «όχι»), ιταλικές στρατιωτικές δυνάμεις άρχισαν τις στρατιωτικές επιχειρήσεις εισβολής στην Ελλάδα.

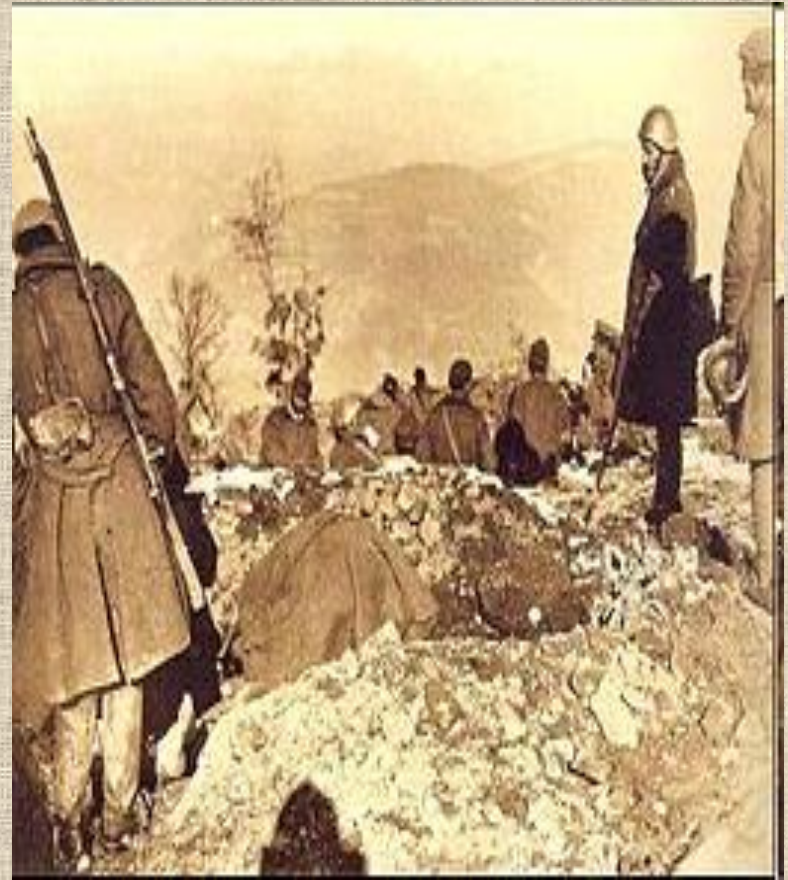
Νίκες

- Ο Ελληνικός Στρατός αντεπιτέθηκε και ανάγκασε τον Ιταλικό σε υποχώρηση και μέχρι τα μέσα Δεκεμβρίου, σχεδόν το ένα τέταρτο του εδάφους της Αλβανίας είχε καταληφθεί από τους Έλληνες. Η αντεπίθεση των Ιταλών, το Μάρτιο του 1941, απέτυχε, με κέρδος μόνο μικρές εδαφικές εκτάσεις στην περιοχή της Χειμάρρας[3]. Τις πρώτες μέρες του Απριλίου, με την έναρξη της γερμανικής επίθεσης, οι Ιταλοί ξεκίνησαν και αυτοί νέα αντεπίθεση. Από τις 12 Απριλίου, ο Ελληνικός Στρατός άρχισε να υποχωρεί από την Αλβανία, για να μην περικυκλωθεί από τους προελαύνοντες Γερμανούς. Ακολούθησε η συνθηκολόγηση με τους Γερμανούς, στις 20 Απριλίου και με τους Ιταλούς, τρεις μέρες αργότερα, οι οποίες περαίωσαν τυπικά τον ελληνοϊταλικό-γερμανικό πόλεμο.

Κακουχίες

- Στις **7 Απριλίου 1939** ιταλικές δυνάμεις κατέλαβαν την Αλβανία. Έτσι η **Ιταλία** απέκτησε ουσιαστικά κοινά χερσαία σύνορα με την Ελλάδα. Η πράξη αυτή οδήγησε το **Ηνωμένο Βασίλειο** και τη **Γαλλία** να εγγυηθούν για την εδαφική ακεραιότητα της Ελλάδας^[14]. Ο Μεταξάς προσπάθησε να κρατήσει την ουδετερότητα της Ελλάδας παρά την ιδεολογική του συγγένεια με το φασισμό και το ναζισμό και τις οικονομικές σχέσεις που είχαν οικοδομηθεί με τη **Ναζιστική Γερμανία**. Ήδη από τον Μάρτιο του 1939 η ελληνική διπλωματία συγκέντρωνε πληροφορίες για τις προθέσεις των δύο δικτατόρων στα Βαλκάνια και τον Αύγουστο του 1939 γίνεται γνωστό ότι οι προθέσεις για την Ελλάδα του 'Χαλύβδινου Συμφώνου' Ιταλίας - Γερμανίας ήταν η κατάληψη και ο διαχωρισμός: το ανατολικό τμήμα η Γερμανία το προόριζε ως δώρο στην Βουλγαρία εάν της επέτρεπε την ελεύθερη διάβαση στο Αιγαίο και το Δυτικό στην Αλβανία η οποία θα χρησιμοποιούνταν από τους Ιταλούς σαν κατοχική αστυνομική δύναμη.

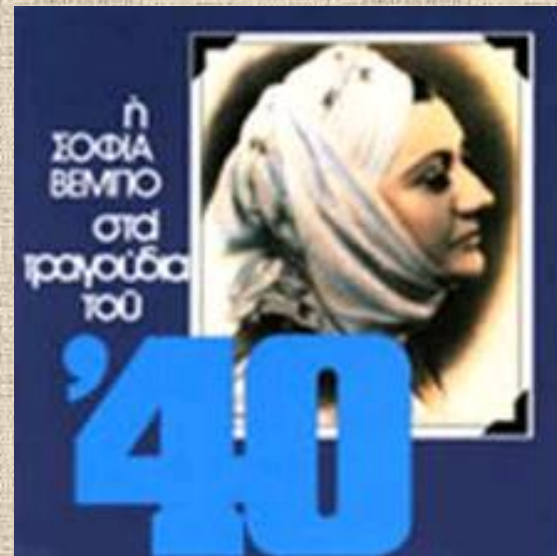
Η γυναίκα της Πίνδου

- Κατά το διάστημα 28ης Οκτωβρίου έως 13 Νοεμβρίου 1940, εκδηλώθηκε η ιταλική επίθεση εναντίον της Ελλάδας –και η αρχική απώθησή της- στο πλαίσιο της ευρύτερης δραστηριοποίησης της Ιταλίας στο θέατρο της Μεσογείου, κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Το πρωί, στις 5.00π.μ., ξεκίνησε η επίθεση των ιταλικών στρατευμάτων με προσβολή θέσεων στην **Ηπειρο**, στα βορειοδυτικά σύνορα της χώρας με την **Αλβανία**. Τα αρκετά ασθενή τμήματα του ελληνικού στρατού, που βρίσκονταν στον Κεντρικό τομέα, συμπύχθηκαν την ίδια ημέρα στη γραμμή Πάτωμα-Μούκα- Άνω Αρένα. Συνολικά, το απόσπασμα Πίνδου, υπό τον συνταγματάρχη **Κωνσταντίνο Δαβάκη** αριθμούσε 2.000 άνδρες, ενώ η **Μεραρχία Αλπινιστών Τζούλια** (Alpini Brigade Julia), αντιπαρέταξε 10.800 άνδρες. Στόχος των πρώτων ήταν η άμυνα της γραμμής όρος Σμόλικας-Μόλικας-Καστάνιανη-Κιάφα-Καταφύγι και των δευτέρων η διάσπαση της άμυνας και η προέλαση προς το **Μέτσοβο**. Δεχόμενο την αρχική επίθεση, το Απόσπασμα Πίνδου, συμπύχθηκε στη γραμμή Σαμαρίνα-Κούτσουρο-Τσούκα. Ωστόσο, στη συνέχεια, και κατόπιν σχετική εντολής του ελληνικού στρατηγείου υπό την ηγεσία του αρχιστρατήγου **Αλεξάνδρου Παπάγου**, προωθήθηκε στη θέση **Επταχώρι** και στις 7.00 το πρωί της 1ης Νοεμβρίου 1940, αντεπιτέθηκε στην Μεραρχία Τζούλια. Ακολούθως, τη 2α Νοεμβρίου 1940, οι δυνάμεις της 1ης Μεραρχίας κατέλαβαν το ύψωμα Ταμπούρι και το χωριό Φούρκα,

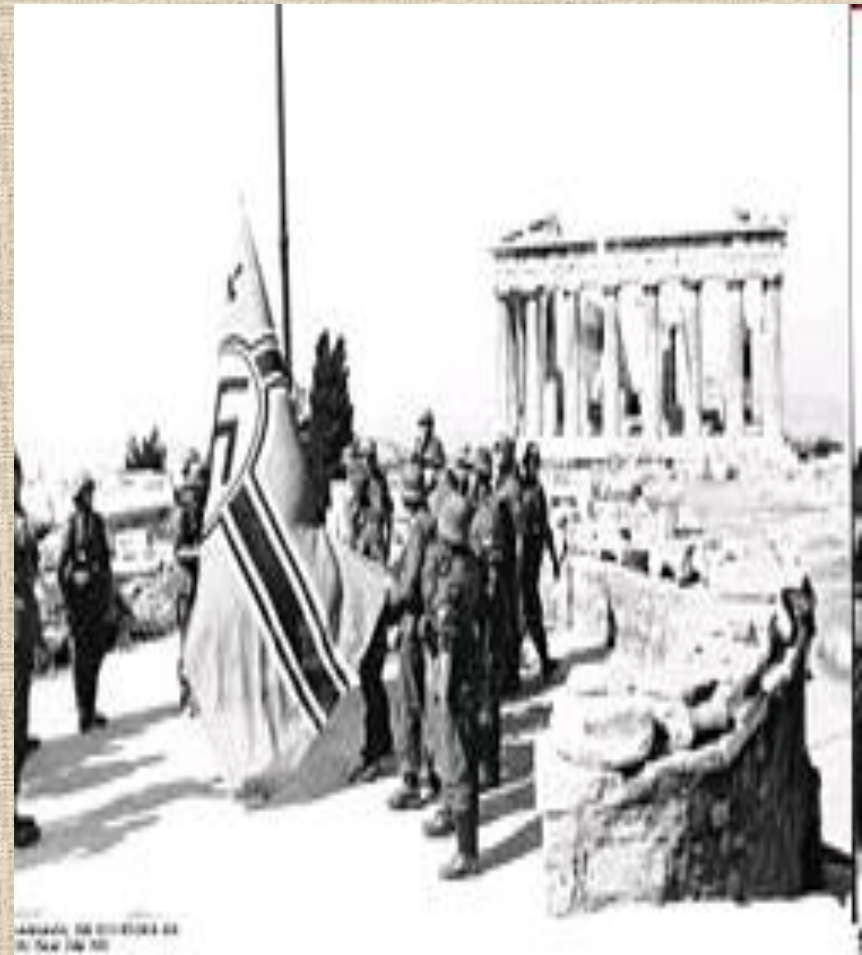
Σοφία Βέμπο

- Η **Σοφία Βέμπο** (Καλλιόπολη Ανατολικής Θράκης, 10 Φεβρουαρίου 1910 – Αθήνα, 11 Μαρτίου 1978) ήταν κορυφαία Ελληνίδα ερμηνεύτρια και ηθοποιός της οποίας η καλλιτεχνική πορεία εκτείνεται από το Μεσοπόλεμο έως τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια και τη δεκαετία του '50. Χαρακτηρίστηκε "Τραγουδίστρια της Νίκης" εξαιτίας των εθνικών τραγουδιών που ερμήνευσε κατά τη διάρκεια του Ελληνοϊταλικού πολέμου του 1940.

Έρχονται οι Γερμανοί

- Προβλέποντας τη γερμανική επίθεση, οι Βρετανοί και μερικοί Έλληνες ζητούσαν την υποχώρηση από την Ήπειρο, ώστε να εξοικονομηθούν δυνάμεις που θα μπορούσαν να αποκρούσουν του Γερμανούς. Παρά ταύτα, το εθνικό συναίσθημα δεν επέτρεπε να εγκαταλειφθούν ευαίσθητες εθνικά περιοχές που κατακτήθηκαν με τόσο κόπο. Έτσι, παρά τη στρατιωτική λογική, απορρίφθηκε η ιδέα οπισθοχώρησης έναντι των «ηττημένων» Ιταλών και ο μεγαλύτερος όγκος των ελληνικών δυνάμεων παρέμενε βαθιά στην Αλβανία, ενώ οι Γερμανοί πλησίαζαν. Ο στρατηγός Ουίλσον χλεύασε αυτό το «φетиχιστικό δόγμα του να μη δοθεί ούτε μια σπιθαμή γης στους Ιταλούς» και που οδήγησε στο να μείνουν μόνο έξι από τις εικοσιμία ελληνικές μεραρχίες να αντιμετωπίσουν τη γερμανική επίθεση.

Κατοχή

- Η κατοχή της Ελλάδας κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ξεκίνησε τον Απρίλιο του 1941 και υπήρξε αποτέλεσμα της γερμανικής εισβολής. Η κατοχή τερματίστηκε με την αποχώρηση των γερμανικών στρατευμάτων από την Ελλάδα τον Οκτώβριο του 1944. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στην Κρήτη ή σε άλλα νησιά, γερμανικές φρουρές παρέμειναν μέχρι τον Μάιο και τον Ιούνιο του 1945
- Η φασιστική Ιταλία είχε αρχικά εισβάλει στην Ελλάδα τον Οκτώβριο του 1940, αλλά ηττήθηκε και οπισθοχώρησε υπό την πίεση του ελληνικού στρατού στο εσωτερικό της Αλβανίας. Ακολούθησε τον Απρίλιο του 1941 η γερμανική εισβολή. Μέχρι τα τέλη Μαΐου του 1941 οι Γερμανοί είχαν υποτάξει το σύνολο της χώρας. Οι ίδιοι διατήρησαν υπό τον έλεγχο τους τις σημαντικότερες στρατηγικά περιοχές της Ελλάδας, μεταξύ των οποίων την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, ενώ η υπόλοιπη χώρα μοιράστηκε σε ζώνες ελέγχου των συμμαχικών προς τη Γερμανία χωρών, της Ιταλίας και της Βουλγαρίας. Παράλληλα τοποθετήθηκε στην Ελλάδα κατοχική κυβέρνηση, που συγκροτήθηκε από Έλληνες συνεργάτες των Γερμανών.

Λήξη του πολέμου

- 6 Απριλίου - Β' Παγκόσμιος Πόλεμος:
Ωρα 05:30 η Γερμανία εφαρμόζοντας την επιτελική κατευθυντήρια οδηγία 20, γνωστή ως επιχείρηση Μαρίτα επιτίθεται στην Ελλάδα και την Γιουγκοσλαβία από το βουλγαρικό έδαφος.
- 18 Απριλίου - Β' Π.Π., 12η ημέρα αντίστασης της Ελλάδας στη γερμανική εισβολή. Ημέρα Μεγάλη Παρασκευή του 1941. Αρχίζει η υποχώρηση - εκκένωση της ηπειρωτικής χώρας από τον αγγλικό συμμαχικό αποικιακό στρατό. Ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας Α. Κορυζής αυτοκτονεί με όπλο στο γραφείο της οικίας του. Λόγω των συνθηκών καθήκοντα πρωθυπουργού ανέλαβε προσωρινά ο Βασιλεύς Γεώργιος Β'. Το Α/Τ Λέων χάνει την πρύμνη του από έκρηξη βομβών βάθους που σημειώθηκε μετά από σύγκρουση με πλοίο νηοπομπής που συνόδευε, στη περιοχή Φαλκονέρας.
- 20 Απριλίου - Ημέρα του Πάσχα 1941. Διάγγελμα του Βασιλέως Γεωργίου Β' προς τον ελληνικό λαό για τον χαμό του Α. Κορυζή.

